

PEDAGOŠKO
DRUŠTVO VOJVODINE

STRUČNA KONFERENCIJA
"BUDI DEO REŠENJA:
21 VEŠTINA
21. GODINE 21. VEKA"

S V E S K A S A Ž E T A K A

NOVI SAD, OKTOBAR 2021.

Stručna konferencija „Budi deo rešenja“

21 VEŠTINA 21.GODINE 21. VEKA

Pedagoško društvo Vojvodine

SVESKA SAŽETAKA

Izdavač:

Pedagoško društvo Vojvodine

Urednice:

Prof.dr Mila Beljanski

Doc.dr Borka Malčić

Doc. dr Bojana Perić Prkosovački

Organizacioni odbor:

Sanja Rista Popić, predsednica Pedagoškog društva Vojvodine
dr Otilia Velišek-Braško, prof. Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača, Novi
Sad

Doc. dr Stanislava Marić Jurišin, Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Odsek za
pedagogiju

Doc.dr Borka Malčić, Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Odsek za pedagogiju
Doc. dr Bojana Perić Prkosovački, Univerzitet u Novom Sadu, Tehnički fakultet „Mihajlo Pupin“
Zrenjanin i Medicinski fakultet Novi Sad

Prof. dr Mila Beljanski, Univerzitet u Novom Sadu, Pedagoški fakultet Sombor

Elvira Stefanović, pedagog OŠ“Petefi Šandor“ Novi Sad

Jasmina Šestak, pedagog OŠ“Petefi Šandor“ Doroslovo

Snežana Šćiban, sekretarka Pedagoškog društva Vojvodine i pedagog PU "Speak Up"

Marina Jurik, psiholog, Medicinska škola „7. april“ Novi Sad

Žolt Konja, dipl.inženjer elektrotehnike, Izvršni urednik za digitalna izdanja, Izdavačka kuća
Klett doo, Beograd

Programski odbor:

Sanja Rista Popić, diplomirani pedagog, predsednica Pedagoškog društva Vojvodine

Prof. dr Otilia Velišek-Braško, VŠSSOV Novi Sad, trener i mentor za „Godine uzleta“

Doc. dr Borka Malčić, Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Odsek za pedagogiju

Doc. dr Stanislava Marić Jurišin, Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Odsek za
pedagogiju

Doc. dr Bojana Perić Prkosovački, Univerzitet u Novom Sadu, Medicinski fakultet Novi Sad i
Tehnički fakultet u Zrenjaninu, Srednja medicinska škola „7. april“ Novi Sad

Prof. dr. Mila Beljanski, Univerzitet u Novom Sadu, Pedagoški fakultet u Somboru

Prof. dr Dragana Glušac, Univerzitet u Novom Sadu, Tehnički fakultet u Zrenjaninu

Doc. dr Nina Brkić Jovanović, Univerzitet u Novom Sadu, Medicinski fakultet Novi Sad

SADRŽAJ

<i>O Pedagoškom društvu Vojvodine</i>	3
<i>O časopisu "Pedagoška stvarnost"</i>	4
<i>Uvodna reč</i>	5
POGLED U SEBE - IZ LIČNOG I/ILI IZ PROFESIONALNOG UGLA	9
PROFESIONALNI INTEGRITET U PEDAGOŠKOM KONTEKSTU	11
KAKO OSNAŽITI PRAKTIČARE ZA UVOĐENJE REFORMI:	13
NOVA KONCEPCIJA GODINA UZLETA	13
RODITELJI I ONLAJN NASTAVA	15
ONLAJN NASTAVA I DIGITALNI UDŽBENICI	16
INKLUZIVNO OBRAZOVANJE U ONLAJN NASTAVI	17
KAKO KREIRATI IDEALAN PROSTOR ZA UČENJE MLADIH?	19
CELOŽIVOTNO UČENJE, DIGITALNO OKRUŽENJE I VISOKOŠKOLSKO OBRAZOVANJE NASTAVNIKA	23
IZVESNA JE NEIZVESNOST- PRONAĆI RAVNOTEŽU STAROG I NOVOG	26
<i>Prilozi</i>	26
ČLANSTVO	27
PRETPLATA NA ČASOPIS "PEDAGOŠKA STVARNOST"	29

O Pedagoškom društvu Vojvodine

Pedagoško društvo Vojvodine osnovano je 1986. godine u Novom Sadu kao dobrovoljno, strukovno udruženje diplomiranih pedagoga i profesora pedagogije koje deluje na teritoriji Autonomne pokrajine Vojvodine. Svrha osnivanja udruženja je **koordiniranje aktivnosti pedagoga Vojvodine, unapređenje vaspitno-obrazovne prakse i razvoj pedagoške nauke podsticanjem naučnih istraživanja u oblasti pedagogije.**

Misija našeg Društva je **unapređivanje mreže pedagoga i ostalih stručnjaka koji se stručno i naučno bave proučavanjem obrazovanja i vaspitanja, kroz razvoj i povezivanje savremene prakse i nauke.** Vrednosti kojima se rukovodimo u radu su *savremenost, dostupnost i naučna utemeljenost.*

Zadaci Pedagoškog društva su:

- da doprinosi profesionalnom usavršavanju i napredovanju svojih članova, kao i njihovom aktivnom uključivanju u tokove unapređivanja vaspitno-obrazovnog sistema;
- da podstiče naučno-istraživački rad u oblasti obrazovanja i vaspitanja i populariše pedagošku nauku;
- da podstiče i razvija i promovise izdavačku delatnost u oblasti pedagoške nauke;
- da doprinosi podizanju stručnog i naučnog podmlatka u pedagogiji i vrši popularizaciju poziva pedagoga;
- da doprinosi profesionalnom usavršavanju nastavnika, vaspitača i drugih stručnih saradnika i zainteresovanih;
- da proširuje i razvija saradnju sa institucijama i srodnim fakultetima, stručnim društvima kako u Pokrajini Vojvodini tako i u Republici Srbiji,
- da doprinosi rešavanju statusnih i drugih pitanja od značaja za rad svojih članova;
- da stvara uslove da se potrebe za obrazovanjem svih mladih ljudi i odraslih zadovolje,
- radi u interesu očuvanja i zaštite prava na obrazovanje, kao osnovnog ljudskog prava;

Sedište ovog Društva je u Novom Sadu, u ulici Petra Drapšina 8 (na adresi *Visoke škole strukovnih studija za obrazovanje vaspitača*). Sve aktivnosti udruženja možete pratiti na društvenim mrežama [facebook](#), [instagram](#), [youtube](#) i [sajtu](#).

O časopisu "Pedagoška stvarnost"

Od 1960. godine Pedagoško društvo Vojvodine izdaje časopis "Pedagoška stvarnost" u cilju unapređivanja, promovisanja, popularizovanja pedagoške nauke i prakse. „Pedagoška stvarnost“ je časopis za školska i kulturno-prosvetna pitanja.

Objavljuju se recenzirani stručni radovi, pregledni članci, izvorni naučni radovi iz oblasti: pedagogije, psihologije, didaktičko-metodičke i nastavne prakse. Radovi se uređuju po strukturi: Pogledi i mišljenja, Vaspitni rad škole, Didaktika i metodike, Predškolsko vaspitanje i obrazovanje, Istorija pedagogije, Prikazi i ocene, iz stranih zemalja i primeri dobre prakse. Autori radova svoje radove treba da prirede prema detaljnim uputstvima uredništva, a radovi se objavljuju na srpskom jeziku i na jezicima nacionalnih manjina, a rezimeji radova na engleskom jeziku.

Na osnovu procene Ministarstva za nauku, tehnologije i razvoj Republike Srbije od 2002. godine, časopis „Pedagoška stvarnost“ ima karakter publikacije od posebnog interesa za nauku.

Od 2017. godine časopis izlazi u suizdavaštvu sa *Odsekom za pedagogiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu* i finansijski je podržano od strane *Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine - nacionalne zajednice*. Časopis je dostupan u elektronskom izdanju na stranici <http://pedagoskastvarnost.ff.uns.ac.rs/index.php/ps>.

Izlazi dva puta godišnje, u junu i decembru. Radovi se prilažu do 01. marta za prvi broj tekuće godine i do 01. septembra za drugi broj tekuće godine.

dr Bojana Perić Prkosovački,
glavna urednica
dr Olivera Knežević Florić,
odgovorna urednica

Uvodna reč

Ova sveska sažetaka nastala je kao rezultat stručnog skupa „Budi deo rešenja! - 21 VEŠTINA 21. GODINE 21. VEKA“ održanog 07.10.2021. godine u organizaciji Pedagoškog društva Vojvodine. Zbog trenutne pandemijske situacije skup je održan onlajn preko ZOOM-a. Stručni skup je akreditovan kod Pedagoškog zavoda Vojvodine kao oblik stručnog usavršavanja zaposlenih u obrazovanju.

Cilj skupa usmeren je na identifikovanje 21 veštine koje smo razvili zahvaljujući izazovima tokom pandemije, simbolično u 21. godini 21. veka. Kroz identifikovanje 21 veštine uvideli smo mogućnost osnaživanja pedagoškog kadra na ličnom i na profesionalnom planu u realnom kontekstu sadašnjice: šta je dobro proizašlo, šta možemo zadržati, na čemu je potrebno i dalje raditi?

Namera nam je bila da kroz identifikovanje 21 veštine podsetimo stručnu i širu javnost na pozitivne ishode novonastale situacije u kojoj radimo i živimo. Izlagačima je bilo izazovno da uvide pozitivne strane i da promisle koje veštine su nam pomogle da održimo i zadržimo proces učenja i nastave.

U vremenu pandemije proces učenja i nastave poprima novu dimenziju. Brojne promene koje nosi pandemija potražuju permanentno unapređivanje i usavršavanje znanja i veština. Vaspitači, učitelji, nastavnici i stručni saradnici se podstiču da ciljano i planski preispituju sopstveno delovanje, da analiziraju reakcije dece i učenika, da uče iz sopstvene prakse i da razmenjuju stečena iskustva. Introspekcija u ličnom i samorefleksija u profesionalnom pogledu, kroz razmenu i odgovore na pitanja vode ka planskom unapređivanju profesionalnih kompetencija.

„Godine uzleta“ su za sve učesnike donele promenu paradigme iz koje se pristupa programu vaspitno-obrazovnog rada, kao i preispitivanje sopstvenih postavki. U kontekstu ovog perioda u 21. godini 21. veka veliki je izazov, ali i prilika prelaza sa starog na novi predškolski programa u praksi, što podrazumeva uvođenje brojnih novina u vrtiće, čiji su nosioci vaspitači i medicinske sestre vaspitači.

Evidentno je i da se desila velika promena u školi od kada se pojavila potreba da nastava na daljinu postane deo svakodnevice. Roditeljima, koji su u obrazovno-vaspitnom procesu do sada bili saradnici, nametnula se jedna potpuno nova uloga - „kućni nastavnik“. Ne gubimo iz vida činjenicu da roditelji uče decu ceo život, ali sada posmatramo situaciju kada je primoran da preuzme ulogu koju nije birao. Dolazi do mešanja uloga jer roditelj, čija je osnovna uloga u obrazovnom procesu da podrži dete, postaje nosilac tog istog procesa.

U nastavi na daljinu, e-udžbenik dobija značajniju ulogu. Prikaz sadržaja kroz oblike multimedije na najbolji mogući način doprinose razumevanju gradiva i usvajanju od strane učenika. Za razliku od digitalnog udžbenika, filmovi, animacije, audio i video materijali, kao i drugi oblici multimedije, nisu dodatak, već integrativni deo udžbenika. Svaka strana e-udžbenika je metodički razložena celina koja nastavniku, postepeno, pruža mogućnost da na različite načine usmerava učenike ka definisanim ishodima postignuća. Nastavnikova živa reč u onlajn okruženju je obogaćena novih digitalnim materijalima.

Učenje dece i mladih i pitanje kreiranja idealnog ili stvaralačkog prostora za učenje postaje složenije. Osim specifičnosti uzrasta, osobnosti i interesovanja pojedinca, okolnosti koje redovno okružuju mlade pridodaju se i okolnosti pandemije.

Koje su snage koje bi pomogle razvoju idealnog prostora za učenje mladih?

Decu i mlade, sadašnje učenike osnovnih i srednjih škola, pa i fakulteta često nazivamo „digitalna generacija“. Rođeni su nakon informacione revolucije, i odrastali su, sticali navike, znanja, umenja, izgrađivali stavove u eri brzih, multimedijalnih i nelinearnih informacija, 3D interfejsa, tač displeja, u okruženjima virtuelne realnosti, paralelnih svetova. Možemo reći da su nastavnici “gosti” u njihovom dobu kojima je teže da se prilagode, i kojima je celoživotno učenje neminovnost.

Iako često izgleda kao da moć upravljanja životom nije u rukama pojedinca, istraživanja pokazuju da određena ponašanja olakšavaju proces prilagođavanja na uslove koje diktira pandemija, čine ga lakšim i povećavaju verovatnoću pozitivnih ishoda. Jedan od najčešćih podataka na koje nailazimo je da je osećaj neizvesnosti, njegovo prihvatanje, procesuiranje i prilagođavanje na život sa ovim izazovom povezan sa uspehom na porodičnom, poslovnom planu ali i sa mentalnim zdravljem pojedinca.

Važno je pronaći pozitivne strane alternativnih razmišljanja drugih, negovati saradnju da bi postigli nesavršena ali održiva rešenja, koja bi mogla poslužiti kao primeri dobre prakse u toku Covid 19 pandemije i u neizvesnom sledećem danu.

Programski i organizacioni odbor

Agenda

VREME i NAČIN ODRŽAVANJA: 07.10.2021. četvrtak 13:00-19:00, Zoom.

Vreme	Tema	Nosilac
13:00 20 min.	Otvaranje konferencije – pozdravni govor Promocija društva, časopis Pedagoška Stvarnost (dvojezično mađarski/sprski)	Moderator doc. dr Borka Malčić Moderator na mađarskom jeziku Prof. dr Otilia Velišek-Braško
20 min	Uvodno izlaganje Identifikovani izazovi 21.godine 21.veka i prilike za razvoj veština	Vesna Radulović
15 min	Pogled u sebe - iz ličnog i/ili profesionalnog ugla	Dragica Miražić Nemet
20 min (10 izlaganje+10 aktivno učešće učesnika)	Profesionalni integritet u pedagoškom kontekstu	Doc.dr Stanislava Marić Jurišin
30 min	Pauza	Muzika na Zoom-u
20 min (10+10)	Kako možemo osnažiti praktičare za uvođenje reformi: Nova koncepcija Godina uzleta (dvojezično mađarski/sprski)	Prof.dr Otilia Velišek Braško i Jadranka Lukić
20 min (10+10)	Roditelji u onlajn obrazovanju	Elvira Stefanović
20 min (10+10)	Onlajn nastava i digitalni udžbenici (dvojezično mađarski/srpski)	Žolt Konja
45 min	Pauza za ručak	Vežbe razgibavanja na Zoom-u
20 min (10+10)	Inkluzivno obrazovanje u onlajn nastavi	Marija Svilar
20 min (10+10)	Kako kreirati idealan prostor za učenje mladih?	Doc. dr Bojana Perić Prkosovački i Tatjana Momčilović
20 min (10+10)	Celoživotno učenje, digitalno okruženje i vreme krize u okruženju visokoškolskog obrazovanja	Prof.dr Dragana Glušac
30 min	Pauza	Muzika i ples na Zoom-u
20 min (10+10)	Izvesna je neizvesnost – pronaći ravnotežu starog i novog	Doc.dr Nina Brkić Jovanović
10 min	Još jedan pogled u sebe – šta smo naučili?	Dragica Miražić Nemet
20 min	Rezimiranje 21 veštine 21. godine 21. veka (dvojezično mađarski/sprski)	Moderatori
10 min do 19:00	Evaluacija konferencije	Moderator

Konferencija „Budi deo rešenja“ 21 VEŠTINA 21.GODINE 21. VEKA

21
VEŠTINA
GODINE
VEKA
BUDI
DEO
REŠENJA

Dragica Miražić Nemet

diplomirani psiholog

stručna saradnica-psihološkinja i nastavnica građanskog vaspitanja

OŠ „Sonja Marinković“ Novi Sad i OŠ „Ivo Lola Ribar“ Novi Sad

POGLED U SEBE – IZ LIČNOG I/ILI IZ PROFESIONALNOG UGLA

Sažetak

„Pogled u sebe“, odnosno introspekcija ili samoposmatranje predstavlja proces u kom osoba posmatra svoje unutrašnje psihičke doživljaje i analizira svoje iskustvo. Postoje dva oblika introspekcije (samoposmatranja) – simultana i retrospektivna introspekcija. Simultana introspekcija se odvija istovremeno sa doživljajem, dok se retrospektivna introspekcija zasniva na analizi po sećanju. Introspekcija predstavlja jednu od najstarijih metoda u psihologiji i, iako je kasnije osporavana zbog svojih nedostataka, pre svega subjektivnosti, i danas je značajna kao metod jer se jedino njome mogu ispitati neke subjektivne pojave (snovi, sećanja itd.), a i samo ponašanje je razumljivije kada se može upoznati doživljaj ličnosti koji ga uslovljava. Iako je jedna od metoda u psihologiji, introspekciju ne moraju primenjivati samo psiholozi. Svaka osoba može razviti veštinu samoposmatranja sopstvenih psihičkih procesa razmišljanjem o njima, postavljanjem pitanja i davanjem samom sebi (iskrenih) odgovora. Za pojedinca introspekcija je značajna jer mu daje priliku da bolje razume sebe, svoja iskustva, osećanja i misli, te da na osnovu toga usmerava svoje ponašanje. Često se navodi da je introspekcija način da upoznate i volite sebe.

„Pogled u sebe“ nije karakterističan samo za potrebe ličnog razvoja, nego se sve više naglašava njegov značaj u profesionalnom životu i u tom kontekstu susrećemo se sa izrazima kao što su refleksija i refleksivni praktičar. Polazeći od originalnog značenja pojma refleksija – odraz – izraz refleksivni praktičar označava profesionalca koji promišlja o sopstvenoj praksi, koji kontinuirano analizira svoju ulogu, stavove, vrednosti, postupke i odnose koje uspostavlja sa drugima i time identifikuje svoje profesionalne snage i slabosti i izvodi zaključke o profesionalnim znanjima i veštinama koje želi da razvija.

U oblasti obrazovanja i vaspitanja, preispitivanje, analiziranje i praćenje sopstvene prakse postaje aktuelno poslednjih godina. Vaspitač i nastavnik se podstiču da budu refleksivni praktičari, odnosno da ciljano i planski preispituju sopstveno delovanje, da analiziraju reakcije dece/učenika sa kojima rade, da uče iz sopstvene prakse i da razmenjuju stečena iskustva. Postoje različite tehnike za refleksiju sopstvene prakse; neke od njih su: odgovaranje na pitanja o različitim aspektima nastavne prakse, dnevnički zapisi, izvođenje akcionih istraživanja, analiza snimljenih časova, diskutovanje sa učenicima, deljenje iskustava sa kolegama.

Plansko preispitivanje, analiziranje i praćenje sopstvene prakse vodi ka razvoju i unapređivanju profesionalnih kompetencija. Profesionalne kompetencije se naješće definišu kao skup znanja, veština i stavova potrebnih za obavljanje određenog posla. U našem obrazovno-vaspitnom sistemu definisani su standardi kompetencije za profesiju vaspitača, nastavnika, stručnih saradnika i direktora, koji polaze od principa, ciljeva i ishoda obrazovanja i vaspitanja. U skladu sa tim, obaveza zaposlenih u obrazovno-vaspitnim ustanovama je da kontinuirano samovrednuju svoje profesionalne kompetencije i da, u odnosu na rezultate samovrednovanja, planiraju svoj profesionalni razvoj.

Suočeni sa izazovima koje nam je nametnula epidemiološka situacija u zemlji i svetu, našli smo se u prilici da se preispitujemo i na ličnom i na profesionalnom planu. Neki su promišljali o svojim ličnim, životnim odlukama, iskustvima, osećanjima..., drugi su prepoznavali nove aspekte svoje profesionalne uloge, neki su preispitali svoja uverenja o nastavi i učenju... Zajedničko svima je da se težilo prilagođavanju postojećoj situaciji i razvijanju novih kompetencija potrebnih da se suočimo sa postavljenim izazovima.

Namera ovog rada je da ukaže na značaj, kako introspekcije u ličnom, tako i samorefleksije u profesionalnom pogledu. Polazeći od teorijskih koncepata, preko praktične primene i kroz razmenu, namera je da naučimo da sebi postavljamo pitanja kao što su: Koristim li svoje vreme mudro? Da li se ujutru budim spremna/spreman za dan? Da li dopuštam da me stresiraju stvari koje su izvan moje kontrole? Da li postizem ciljeve koje sam sebi postavila/postavio? Šta treba da promenim na sebi? Najvažnije što sam tokom protekle godine naučila/naučio je...? Kako znam da je moj čas (aktivnost) bio uspešan? Na osnovu čega znam da su učenici razumeli sadržaj učenja? Šta mogu da učinim da me učenici slušaju? Pitanja „zašto“ i „kako“ veoma su važna jer nas usmeravaju da preispitujemo svoje postupke i u skladu sa tim ih menjamo, što nas osnažuje i daje nam osećaj kontrole nad onim što radimo.

Ključne reči: introspekcija, refleksija, refleksivni praktičar, kompetencije, samovrednovanje

Stanislava Marić Jurišin

Docent doktor

Nastavnik na Odseku za pedagogiju

Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu

PROFESIONALNI INTEGRITET U PEDAGOŠKOM KONTEKSTU

Sažetak

Pod okriljem društva znanja a u skladu sa sveprisutnim društveno-ekonomskim promenama koje se svakodnevno intenziviraju i smenjuju nameće se potreba za preispitivanjem suštinskih postavki koncepta profesionalnog integriteta u pedagoškom kontekstu. Polazeći od nekih bazičnih pedagoških pojmova poput društva znanja, doživotnog obrazovanja i ontološke akceleracije, ovaj rad se bavi pitanjima neophodnosti i hitnosti profesionalne i lične samo-transformacije aktera pedagoškog miljea, usled neminovnog i kontinuiranog procesa transformacije društva i društvenih institucija. U vremenu tranzicije, globalizacije, tehnologizacije, pandemije kao i brojnih drugih procesa i promena, aktuelni diskurs društva znanja potražuje permanentno unapređivanje i usavršavanje znanja, veština i kompetencija. Na taj način lični i profesionalni razvoj teku u kontinuitetu. Celoživotno učenje poprima novu dimenziju pri čemu se praktično izjednačava sa menjanjem i transformisanjem, te se shodno tome celoživotno učenje dovodi u direktnu spregu sa pitanjem ličnog i profesionalnog identiteta.

U radu je nadalje analiziran konstrukt profesionalnog integriteta. Imajući u vidu da da bismo uopšte mogli govoriti i delovati u skladu sa profesionalnim integritetom moramo prevashodno imati jasnu sliku o svom profesionalnom identitetu i o doživljaju sebe kao profesionalca. Profesionalni integritet uslovljen je profesionalnim identitetom individue ali i kolektiva koji se bavi određenim pozivom. Profesionalni identitet predstavlja određenu vrstu samospoznaje pojedinca, a odlikuju ga promenljivost i nestabilnost te se u skladu sa tim on konstantno konstruiše i rekonstruiše. Profesionalni identitet se može definisati kao skup vrednosti, stavova i uverenja o vlastitom pozivu, ali se može odrediti i posredstvom samorefleksije, samopuzdanja i svesnošću o sopstevnim profesionalnim kvalitetima. Kao jedna od značajnih karakteristika profesionalnog identiteta izdvaja se *delovanje*. Reč je o konstrukt koji uključuje tezu da osoba sopstvenim delovanjem i svešću može da menja svoj profesionalni identitet i profesionalnu praksu. Shodno tome *delovanje* se može okarakterisati kao svojevrsan vid preuzimanja odgovornosti i vlastite proaktivnosti ličnosti u kontekstu profesionalnog identiteta a zatim i integriteta.

Život i rad u uslovima pandemije (COVID-19) nanovo su podstakli redefinisanje i kritičko sagledavanje aktuelnih profesionalnih uloga i ukazali na značaj i neminovnost promene. Međutim, ostalo je otvoreno pitanje kako da ta promena bude konstruktivna i

vidna a da u isto vreme ne dovede do gubljenja i narušavanja profesionalnog identiteta i integriteta. U radu smo pokušali da ukažemo na jedan od mogućih puteva te transformacije u pedagoškom kontekstu stavljajući akcenat na tri bazična aspekta, a to su redefinisane usvojene pravila ponašanja i funkcionisanja, promena obrazovne paradigme i profesionalna samoprocena. Kada je reč o pravilima ponašanja u fokusu su pravila iz prakse koja se primenjuju u zajednici/grupi koja uči na svim nivoima vaspitno-obrazovnog sistema, dok se pod promenom obrazovne paradigme podrazumeva proces prelaska sa tradicionalnog obrazovanja na savremeno obrazovanje u filozofskom, epistemološkom i praktičnom pogledu. Savremeni koncept obrazovanja gleda na obrazovanje kao na proces kontinuiranog učenja koji se odvija tokom čitavog života. U tom svetlu od izuzetnog je značaja i sposobnost samoprocene svih aktera vaspitno-obrazovnog procesa. Pod samoprocenom se u radu podrazumeva procena vrednosti nečije performance i identifikovanja jakih i slabih strana u cilju unapređenja ishoda učenja. Profesionalni identitet i integritet je moguće očuvati upravo putem iskrenog i samokritičkog sagledavanja sopstvenog učinka, procene i prepoznavanja sopstvenih snaga, kao i svojih slabosti a zatim detektovanja područja mogućeg napretka i razvoja.

Možemo konstatovati da koncept doživotnog obrazovanja zahteva i nameće kontinuiranu (re)konstrukciju identiteta kako ličnog tako i profesionalnog, utičući tako implicitno i eksplicitno i na profesionalni integritet pojedinaca u pedagoškom, ali i u svakom drugom kontekstu. Profesionalni integritet, tako, možemo tumačiti u skladu sa teorijom Savickasa u sklopu ideje o "dizajniranju života" čije su okosnice prilagođavanje (kompetencija adaptacije) i identitet. Upravo su to segmenti koje je potrebno jačati i kompetencije na kojima je potrebno raditi sa svim akterima u okviru vaspitno-obrazovnog delokruga.

Ključne reči: pedagoški kontekst, samoprocena, profesionalni integritet, profesionalni identitet

Otilia Velišek-Braško

pedagog doktor nauka metodike nastave
profesor strukovnih studija za naučnu oblast pedagogije
Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača Novi Sad

Jadranka Lukić

diplomirani psiholog
stručni saradnik u predškolskoj ustanovi
PU „Radosno detinjstvo“ Novi Sad

KAKO OSNAŽITI PRAKTIČARE ZA UVOĐENJE REFORMI: NOVA KONCEPCIJA GODINA UZLETA

Sažetak

Novi Pravilnik o osnovama programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja Godine uzleta objavljen je u septembru 2018-te a sa primenom i radom zasnovanim na novoj koncepciji programa se počelo od 1. septembra 2019. godine. Plan implementacije i primene Godina uzleta na teritoriji Srbije obuhvata set obuka za praktičare, mentorsku podršku ustanovama, kreiranje planova širenja unutar ustanova, formiranje klaster centara za profesionalni razvoj praktičara, uzajamno učenje i horizontalnu razmenu. Godine uzleta su za sve učesnike u predškolskom vaspitanju i obrazovanju donele promenu paradigme iz koje se pristupa programu vaspitno obrazovnog rada, kao i preispitivanje sopstvenih postavki i usklađivanje sa koncepcijskim teorijsko vrednosnim postulatima u odnosu na sliku o detetu, na praksu vrtića i na načela, odnosno vrednosti i funkciju koju ima predškolsko vaspitanje i obrazovanje. U kontekstu ovog perioda (u 21. godini 21. veka) u obrazovnom sistemu veliki je izazov, a i prilika prelaza sa starog na novi predškolski programa u praksi, što podrazumeva uvođenje brojnih novina u vrtiće, čiji su nosioci vaspitači i medicinske sestre vaspitači, a ulogu „lidera“ u uvođenju promena su dobili stručni saradnici. Izazov, kao i prilika je bila kako to realizovati u praksi, kako iz ugla vaspitača, medicinskih sestara vaspitača, tako i iz uloge stručnih saradnika, kako pružiti podršku nosiocima promena.

Promena prakse, implementiranje nove koncepcije u vaspitni-obrazovni proces, u prostor vrtića i svakodnevni rad izaziva kod praktičara različita osećanja i reakcije i oni, prolazeći kroz proces suočavanja sa uvođenjem novina prolaze kroz različite faze. Prema stručnoj i naučnoj literaturi, faze koje prolaze praktičari do prihvatanja onog što je drugačije i neočekivano su faze kroz koje su prolazili i prilikom uvođenja inkluzivnog obrazovanja, a mogu se uporediti i sa fazama gubitka bliske osobe i fazama prihvatanja kroz koje prolaze roditelji sa detetom kod koga postoji problem u razvoju: faze šoka, tuge, besa, poricanja, usamljenosti i prihvatanja.

U radu su prikazani rezultati akcionog istraživanja koje se bavilo pitanjem kako se osećaju praktičari u procesu uvođenja promena i šta je ono što im u tom procesu

najviše pomaže? Istraživanje je rađeno u dve faze, na samom početku rada po novim Osnovama i zatim posle godinu dana rada u skladu sa Osnovama programa, nakon obuke, seminara i horizontalnih razmena. Uzorak je činilo 80 praktičara iz 2 vrtića PU „Radosnog detinjstva“ u Novom Sadu. Prema rezultatima istraživanja, u početnoj fazi primene praktičari su osećali: nesigurnost, zabrinutost, strah, uzbuđenje. Rezultati istraživanja nakon godinu dana govore da se praktičari osećaju: dobro i zadovoljno, sigurnije i opuštenije (36%), radozno i inspirisano, zamišljeno, podstaknuto na razmišljanje (21%), pomalo nesigurno (14%) i konfuzno (10%), preopterećeno, iscrpljeno (9%), i 10% ispitanika su dali sledeće odgovore: “Uplašeno, ali slobodnije”; “Ponekad iscrpljeno, ponekad dobro, ponekad odlično...”; “Demotivisano”; “Uh, uh”; “Osećam se kao kolekcionar recikliranog materijala”... Praktičari su u istraživanju istakli da je ono što im najviše pomaže: razmena sa koleginicama i primeri iz prakse (43%); obuka, seminari... (21%); stručni saradnici, rukovodilac (13%), internet (9%); literatura (9%) i iskustvo i rad sa decom (5%). Na osnovu rezultata, možemo uočiti različite faze koje se javljaju kod praktičara, vezan za uvođenje promena u praksu, kao i da nakon godinu dana uvođenja promena i boljeg razumevanja na koji način da implementiraju novu koncepciju, je doprinelo da se približe ili da budu bliže fazi prihvatanja novina. Praktičari su za sopstveno osnaživanje veština istakli da im je potrebno dodatno usavršavanje, timski rad, podrška, a i učenje kroz svoje iskustvo.

Rad se bavi razumevanjem motivacije praktičara za uvođenje promena, prema teoriji ravnoteže motiva, kao i težnjom za uspehom. Posebno se naglašava da promena obrazovne paradigme, zahteva da se menja i usklađuje i personalna profesionalna paradigma praktičara. Ovakva promena zahteva da se puno pažnje posveti samoproceni i samorefleksiji. Predlaže se model (samo)osnaživanja praktičara, putem (samo)refleksije na čijoj osnovi se prepoznaju jake strane praktičara, kao i nesigurne strane, a i najslabije strane u uvođenju promena. A preporučuje se da se najintenzivnije radi na osrednje razvijenim veštinama, kako bi se one osnažile i razvile, a ne na najslabijim niti na najjače izraženim veštinama.

Ključne reči: reforme, promene, osnaživanje, samorefleksija, veštine.

Elvira Stefanović
dipl. pedagog
školski pedagog
OŠ „Petefi Šandor“

RODITELJI I ONLAJN NASTAVA

Sažetak

Obrazovanje u 21. veku u svakom pogledu trpi intenzivne promene i svakodnevno se nameću novi izazovi svim učesnicima u obrazovno vaspitnom procesu. Evidentno je da se desila velika promena škole i obrazovanja od kada se pojavila potreba da onlajn nastava postane deo svakodnevice u redovnoj nastavi. Roditeljima, koji su u vaspitno obrazovnom procesu do sada bili saradnici, nametnula se jedna potpuno nova uloga- uloga edukatora. Ne gubimo iz vida činjenicu da roditelji uče decu ceo život, ali sada posmatramo situaciju kada roditelj postaje „kućni nastavnik“, kada je primoran da preuzme ulogu koju nije birao. To je mnogima bilo u velikoj meri frustrirajuće. Nedostatak komunikacije sa nastavnicima roditelji ističu kao problem. Dolazi do mešanja uloga jer roditelj, čija je osnovna uloga u obrazovnom procesu da podrži dete, postaje nosilac tog istog procesa. U toj novoj ulozi, roditelj posredno tumači i zaključuje šta je važno u nekom gradivu prema svom iskustvu i uverenju što neretko zbunjuje decu. Stoga su mnogi roditelji s pravom zabrinuti za obrazovna postignuća svoje dece. Ne mali broj roditelja smatra da su deca preopterećena obavezama i gradivom, pa ih preuzimaju na sebe, iako navode da smatraju da time ne čine dobro za obrazovanje svoje dece. Posebna problematika je način organizovanja života i rada porodice. Najveći broj roditelja je zaposlen i radi van kuće. U takvoj organizaciji vrlo je teško napraviti balans između roditeljskih i profesionalnih obaveza. Roditelji sada pružaju podršku i u organizaciji procesa nastave što je donedavno bila odgovornost škole. Deca u koja su u preduniverzitetskom obrazovanju nemaju razvijene veštine samoregulisnog učenja. To znači da je roditelj taj koji kontroliše, usmerava, proverava, organizuje vreme za učenje. Nedostatak i digitalnih uređaja u porodicama sa više dece je još jedan problem, i ali digitalnih kompetencija potrebnih za obrazovanje kako roditelja, tako i same dece. Pomoć i podrška roditelja posebno je važna deci mlađeg školskog uzrasta. Iako su deca „digitalni urođenici“ postalo je jasno da je i kod dece i kod nastavnika bilo neophodno unaprediti digitalne kompetencije koje pomažu proces učenja: pronalaženje podataka, način organizovanja digitalnih platformi za učenje, komunikacija u digitalnom okruženju.... Veštine koje su i roditelji bili primorani da razviju su pre svega digitalne, ali navode još i da su to strpljenje, komunikacijske veštine. Predmet mnogih istraživanja su bila pitanja vezana za način organizovanja onlajn nastave, kvalitet nastave i slično. Ono što ostaje u senci jeste koliko je ovakav vid organizacije nastave koji direktno utiče na porodicu uticao na psihodinamiku porodičnog života, na komunikaciju, kao i na kvalitet porodičnih odnosa.

Ključne reči: roditelji, onlajn nastava, lična odgovornost

Žolt Konja

dipl.inženjer elektrotehnike

Izvršni urednik za digitalna izdanja

Klett izdavačka kuća doo

ONLAJN NASTAVA I DIGITALNI UDŽBENICI

Sažetak

Danas u ponudi postoje *e-udžbenici* i *digitalni udžbenici*. E-udžbenik za prikaz sadržaja koristi oblike multimedije koji na najbolji mogući način doprinose razumevanju gradiva i usvajanju od strane učenika. Za razliku od digitalnog udžbenika, ovde, filmovi, animacije, audio i video materijali, kao i drugi oblici multimedije, nisu dodatak, već integrativni deo udžbenika. Organizacija sadržaja podseća na kretanje po veb-u – sadržaji se prikazuju u posebnim prozorima. Svaka strana e-udžbenika je metodički razložena celina koja nastavniku, postepeno, pruža mogućnost da na različite načine usmerava učenike ka definisanim ishodima postignuća. Digitalni udžbenik je po strukturi identičan štampanom udžbeniku, ali je obogaćen multimedijalnim sadržajima koji predstavljaju dodatak osnovnom tekstu. Multimedijalni sadržaji jasno su označeni odgovarajućim ikonima i povezani sa određenim delom lekcije. Kretanje kroz sadržaje veoma je lako i jednostavno zahvaljujući jasnoj navigaciji i alatima. Osnovni tekst kombinovan sa filmovima, animacijama, video-prikazima, galerijama slika i zadacima, omogućava lako savladavanje gradiva i brže dostizanje ishoda učenja. Danas digitalni i e-udžbenici sadrže veliki broj interaktivnih zadataka i igrice namenjenih proverbi znanja iz sadržaja koji se obrađuje. Najčešće korišćeni moduli interaktivnosti su: dopuni, poveži, pitanja sa više ponuđenih odgovora od kojih jedan ili više mogu biti tačni, razvrstavanje pojmova ili slika u ponuđena polja, ukrštenice, asocijacije, modul za crtanje i bojenje, tačno-netačno itd. Pored zadataka i igrice, udžbenici sadrže i druge interaktivne elemente koji služe za obradu gradiva – interaktivni grafikoni, galerije slika, brojevne prave i vremenske lente.

Ključne reči: e-udžbenici, digitalni udžbenici

Marija Svilar

dipl. defektolog, senzorno integracijski pedagog

defektolog

Centar za edukaciju Buzganović

INKLUZIVNO OBRAZOVANJE U ONLAJN NASTAVI

Sažetak

Definicija pojma inkluzije prema UNESCO je proces rešavanja i reagovanja na raznovrsnost potreba svih učenika kroz sve veće učestvovanje u učenju, kulturama i zajednicama i sve manju isključenost u okviru obrazovanja i iz njega. On obuhvata promene i izmene sadržaja, pristupa, struktura i strategija, sa zajedničkom vizijom koja obuhvata svu decu odgovarajuće starosne dobi i sa ubeđenjem da je redovni obrazovni sistem odgovoran za obrazovanje sve dece. Inkluzivno obrazovanje je pristup koji sagledava načine na koje je potrebno transformisati obrazovanje kako bi ono odgovorilo na različita svojstva učenika, odnosno, bilo prilagođeno svakom učeniku. Prema dostupnim podacima u Srbiji se trenutno oko 22.500 učenika školuje po individualnom obrazovnom planu (IOP) u Srbiji, što je nešto manje od 3% svih učenika u osnovnim i srednjim školama u zemlji. To su đaci kojima je potrebna dodatna podrška jer imaju teškoće pri učenju, smetnje u razvoju, invaliditet, žive u težim uslovima, ali u tu grupu spadaju i daroviti učenici. Zbog epidemiološke situacije u Srbiji prouzrokovane COVID 19, Vlada Republike Srbije donela je Odluku o obustavi izvođenja nastave u visokoškolskim ustanovama, srednjim i osnovnim školama i redovnog rada ustanova predškolskog vaspitanja i obrazovanja, u skladu sa Odlukom o proglašenju vanrednog stanja i Uredbom o merama za vreme vanrednog stanja. Privremeno je obustavljen vaspitno obrazovni i neposredan nastavni rad u svim osnovnim i srednjim školama, kao i u visokoškolskim ustanovama. Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja od 17. marta 2020. godine organizovalo je učenje putem nastave na daljinu, kako bi se obezbedilo pravilno i ujednačeno postupanje obrazovno-vaspitnih ustanova. Takođe, sa ciljem ostvarivanja jednakih prava na obrazovanje za svu decu, obavezalo je nastavnike da pripreme posebne materijale za učenje i u saradnji sa roditeljima ih učine dostupnim i učenicima kojima je potreban strukturiran individualizovan pristup u radu (IOP-1, 2 i 3). U sklopu svojih redovnih aktivnosti tokom pandemije virusa COVID 19, Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja u maju 2020. godine započeo je anketu (koja još uvek traje) o realizaciji obrazovno-vaspitnog procesa u Srbiji putem učenja na daljinu u specifičnim epidemiološkim uslovima i do sada je učestvovalo oko 15 000 nastavnika i stručnih saradnika. Anketa je usaglašena sa istraživanjem koje je sprovedla Evropska onlajn platforma za obrazovanje, tako da će podaci moći da se uporede sa 27 drugih zemalja. Rezultati su pokazali da je više od 50% ispitanika reklo da im je ovo bilo prvo iskustvo sa realizacijom obrazovno vaspitnog procesa putem učenja na daljinu, da ih je prijatno iznenadio velik izbor alata (softvera), dok su im najveći problem u radu predstavljali povećano radno opterećenje i stres prilikom rada od kuće i dostupnost resursa i tehnologije učenicima (računari, softveri). Trenutno veoma aktuelna tema za

istraživanja jesu utisci različitih aktera u obrazovnom procesu o onlajn nastavi. U ovom radu predstavljeno je kvalitativno istraživanje na prigodnom uzorku o iskustvima onlajn nastave za decu u inkluzivnom obrazovanju. Podaci su prikupljeni metodom vođenog intervjua sa roditeljima dece sa smetnjama u razvoju i invaliditetom koja su uključena u inkluzivno obrazovanje (jedan roditelj deteta nižeg osnovnoškolskog uzrasta, jedan roditelj deteta višeg osnovnoškolskog uzrasta i jedan roditelj deteta u srednjoj školi), kao i učiteljima i nastavnicima koji u razredu imaju dete koje nastavu pohađa po IOP-u. Cilj je da prikažemo pojedinačne i lične priče o mogućnostima sprovođenja IOP-a u vreme onlajn nastave, izazove sa kojima su se suočili, ali da takođe ukažemo na snage i mogućnosti za razvoj koje su proizašle iz ove situacije. Organizovanje edukativnih sadržaja i nastave na daljinu u Srbiji u ekstremnim uslovima pandemije korona virusa COVID 19 potvrdilo je značaj primene modernih tehnologija u realizaciji nastavnih procesa. Takođe je i otvorilo nove mogućnosti njihovog daljeg intenzivnog razvoja i primene u obrazovanju u budućnosti.

Ključne reči: inkluzija, onlajn nastava, individualni obrazovni plan, izazov, mogućnost za razvoj

Bojana Perić Prkosovački

Docent doktor

Stručni saradnik – pedagog i nastavnik

Tehnički fakultet “Mihajlo Pupin” Univerziteta u Novom Sadu

Medicinski fakultet Univerziteta u Novom Sadu

Medicinska škola “7.april” Novi Sad

Tatjana Momčilović

Specijalista školske psihologije

Stručni saradnik-psiholog

Medicinska škola “7.april” , Novi Sad

KAKO KREIRATI IDEALAN PROSTOR ZA UČENJE MLADIH?*Sažetak*

Idealan prostor za učenje mladih ili stvaralački prostor koji se temelji na vlastitim interesima mladih, odgovara sposobnostima mladih i omogućava samostalno učenje mladih. Postavlja se pitanje da li postoji takav prostor i da li je uopšte moguće kreirati prostor gde bi učenici mogli da uče samostalnim razmišljanjem, stvaranjem, realizovanjem i međusobnom saradnjom.

Adolescenti i mladi su obično deca od petog razreda pa sve do kraja četvrtog razreda srednje škole. Adolescencija je za njih potpuno novo, stresno i uzbudljivo razdoblje. Učenici prolaze kroz mnoštvo promena u tim godinama. Tela im se menjaju, razvijaju im se kognitivne sposobnosti, počinju da razmišljaju apstraktnije i postaju emocionalno ranjiviji. Socijalni odnosi takođe postaju kompleksniji, kada počinju razrađivati svoj identitet i istraživati ko su u smislu njihovog pola, seksualne orijentacije, političkih stavova i duhovnosti.

Nadalje, proces učenja mladih i pitanje idealnog prostora za učenje postaje složenije, kada se pridodaju okolnosti koje nas okružuju poslednje dve školske godine a koje ozbiljno mogu ugroziti zdravlje svih. Dakle, izazovi kreiranja idealnog prostora za učenje mladih su: specifičnosti uzrasta, osobenosti i interesovanja pojedinca i okolnosti koje okružuju mlade.

Koje su snage koje bi pomogle razvoju idealnog prostora za učenje mladih?

Ako polazimo od konstruktivističkog stava da se svako učenikovo znanje temelji na iskustvu, govorimo da bi učenici trebali sami da dođu do znanja svojim pitanjima i zaključcima. Mladi (i deca) imaju svoja iskustva, znanje, kulturu i jezik kojima vide svet. To znači da mladi tj. učenici mogu vlastitim razumevanjem da dođu do određenog iskustva i znanja.

Informatička pismenost danas je ključna kompetencija za celoživotno obrazovanje i jedan od ključnih oblika opismenjavanja 21. veka. Informatički pismene

osobe znaju kako je znanje organizovano, kako da pronađu informacije i kako da ih koriste. Mladi odrastaju sa elektronskim uređajima. Oni imaju potrebu da traže informacije u onlajn okruženju, umeju da pronađu informaciju, da je odaberu i vrednuju.

I na kraju, mladi su vrlo usmereni na društvene/vršnjačke grupe. Lako uče jedni od drugih. Uglavnom je to znanje informalnog tipa, iz svakodnevnog života. Stvaranje prostora u kojima učenici mogu međusobno razgovarati omogućuje razmenu informacija, pa i u vezi sa gradivom.

Dakle, izazovi kreiranja idealnog prostora za učenje mladih su: specifičnosti uzrasta, osobenosti interesovanja pojedinca i okolnosti koje okružuju mlade a snage: samostalna konstrukcija znanja mladih, informatička pismenost i snažna vršnjačka podrška.

Veštine nastavnika u kreiranju idealnog prostora za učenje mladih iziskuju blagovremeno planiranje nastave gde učenik aktivno upravlja procesom učenja. Patrik i Midlton ističu da samoregulisano učenje obuhvata konstalaciju različitih komponenti uključujući i one "vruće" (motivacijske i afektivne) i one "hladne" (kognitivne i metakognitivne) aspekte učničkog angažmana na zadacima učenja. Uz intrinzičnu motivaciju učenik se samostalno uključuje u aktivnost koja mu prija i u kojoj uživa. Takva unutrašnja motivacija kao i dobro osmišljena nagrada zajedno doprinose višem stepenu kreativnosti učenika. Značajno je da učenje bude usmereno na cilj, pa je važno da se na samom početku učenici upoznaju sa obrazovnim standardima i ishodima u okviru godišnjeg nastavnog plana. Svakako je neophodno na sasvim transparentan način učenike upoznati sa kriterijumima i dinamikom ocenjivanja. Tokom različitih faza učenja doprinosi SWOT analiza o efikasnosti učenja u školskom radu. Okruženje za učenje podrazumeva komunikaciju kakvom se daje podrška učeniku da pita, da traži pomoći da što uspešnije identifikuje prepreke i zastoje na putu napredovanja. Takođe, potrebno je obratiti pažnju na istraživanja i teorijski model izučavanja nastave Hamre i Pianta koji navode tri domena interakcije između učenika i nastavnika čime se u velikoj meri olakšava dečji razvoj: emocionalna podrška, organizaciona podrška i podrška podučavanju.

U istraživanju sprovedenom u Medicinskoj školi "7.april" tokom "godina pandemije" u školskoj 2020/2021. učenici su dobili mogućnost da izaberu omiljeni sistem obučavanja. Veliki broj njih (557) se opredelio za Gugl učionicu najčešće navodeći sledeće razloge: jednostavna je i laka, materijal ostaje na učionici i uvek se možemo vratiti da ga pogledamo, najpreglednija je, najpraktičnija je, najbolja je za komunikaciju između učenika i nastavnika, najbolja je za slanje materijala i zadavanje zadataka, sve se nalazi na jednom mestu, nastavnici se trude da sve bude na vreme poslato i pregledno, svi smo navikli na nju i ima podsetnik za sve obaveze koje treba izvršiti do sledećeg časa. Iz odgovora smo dobili značaj refleksivnosti. Pominju se argumenti koji nedvosmisleno ukazuju na zajednički trud učenika i nastavnika da znanje bude: pristupačno, usmereno ka cilju, planirano i da uključuje analizu i kritičko

mišljenje. Prema Dušanki Lazarević razvijeni svet u kome živimo donosi nam eksploziju informacija i nije dovoljno da ih samo imamo na raspolaganju. "Sa njima se moramo snalaziti: tako što ćemo ih odabrati, interpretirati, evaluirati i primeniti u određenoj situaciji. Učenici su misaono aktivni i konstruišu (izgrađuju) sopstveno znanje". Naši učenici su u okviru prethodno navedenog ispitivanja opisivali kako usavršavaju sopstvenu tehniku učenja. Posebno interesantni odgovori su: redovnim učenjem i razvijanjem radnih navika, istraživanjem izvora na internetu, pravljenjem sopstvenih skripti gde pišem i crtam, izradom Mape uma, bavljenje sportom mi pomaže da bolje učim, slušanjem predavanja profesora (uživo i onlajn), učenjem sa drugarima (ponekad u grupi).

Zato je pedagoško-psihološka služba škole na internom seminaru namenjenom nastavnicima i odeljenjskim starešinama u avgustu 2021. posebno istakla podršku učenicima kroz: organizovanje grupnog i projektnog rada, prilagođavanje nastavnih materijala svakom učeniku, planiranje zadataka na više nivoa (gde učenici sami biraju), samoevaluaciju kroz samostalnu proveru tačnosti zadataka. Kombinovani model (odeljenja su se delila u dve grupe) koji je preovladavao tokom školske godine praktično nam je pokazao da je prostor za rad svugde. Dobar primer predstavlja "izokrenuta učionica" koja svojom proaktivnošću omogućava učenicima da sadržaje najpre izučavaju kod kuće i onda pripremljeni dolaze u školu gde će ih razmeniti zajedno sa nastavnikom i ostalim učenicima

Možemo zaključiti da je pri kreiranju idealnog prostora za učenje mladih, važno izbalansirati: "živu reč" nastavnika, materijale i zadatke u digitalnoj formi kao i stalnu međusobnu komunikaciju svih učesnika obrazovno-vaspitnog procesa, fizički u školi i izvan učionice, odnosno putem obrazovnih digitalnih alata.

Ključne reči: mladi, alati za učenje u onlajn okruženju, strategije uspešnog učenja

1. Drandić, D. (2008). HRABROST POUČAVANJA Parker J. Palmer: The Courage To Teach, Exploring the InnerLandscape of a Teachers Life, 2007, San Francisco, US, Jossey-Bass Inc., 248 p. *Metodika: časopis za teoriju i praksu metodikâ u predškolskom odgoju, školskoj i visokoškolskoj izobrazbi*, 9(17), 478-481.
2. Hamre, B.K., & Pianta, R.C. (2007). Learning opportunities in preschool and early elementary classrooms. In R.C. Pianta, M.J. Cox, & K.L. Snow (Eds.), *School readiness and the transition to kindergarten in the era of accountability* (pp. 49-84). Baltimore: Brookes.
3. Maltarić, P. (2019). „Uradi sam” kultura u školskim knjižnicama (Doctoral dissertation, University of Zagreb. University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences. Department of information and Communication sciences).
4. Patrick, H., Middleton, M.J. (2002). Turning the kaleidoscope: What we see when self-regulated learning is viewed with a qualitative lens. *Educational Psychologist*, 37(1), 27-39.
5. Sorić, I. (2014). SAMOREGULACIJA UČENJA: Možemo li naučiti učiti, *Visokoškolski udžbenik Sveučilišta u Zadru, Naklada Slap*, 2014, Jastrebarsko, 38-41.
6. The Partnership for 21st Century Learning. Framework for 21st Century Learning. Dostupno na: <http://www.battelleforkids.org/networks/p21/frameworks-resources>

7. Trebješanin, B., Lazarević, D. (2001). SAVREMENI osnovnoškolski udžbenik: teorijsko-metodološke osnove, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2001, Beograd, 59-68
8. Šarčević, D. (2017). Činioci akademske motivacije učenika – efekti učeničke percepcije motivacionih stilova nastavnika, Doktorska disertacija, Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Odsek za psihologiju, 60-62.

Dragana Glušac
redovni profesor
Profesor informatike
Tenički fakultet „Mihajlo Pupin“

CELOŽIVOTNO UČENJE, DIGITALNO OKRUŽENJE I VISOKOŠKOLSKO OBRAZOVANJE NASTAVNIKA

Sažetak

Nastavnik uz savladavanje sadržaja uže struke mora steći i takva znanja, veštine i sposobnosti koja mu omogućavaju da uspešno vlada i rukovodi vaspitno-obrazovnim procesom. Jedan od aktuelnih primera u novonastalim okolnostima pandemije, iako prisutan u obrazovanju u raznim formatima već deceniju i više, jeste elektronsko učenje koje zahteva ovladavanje širokim spektrom znanja i veština uklopljenih u ciljeve i zadatke nastave. Nastavnik mora znati koje metode, postupci i oblici rada (u procesu obrazovanja i osposobljavanja učenika) u svakom konkretnom slučaju daju najbolje rezultate i čija je primena, s obzirom na cilj i zadatke nastave, najefikasnija. Da bi nastavnik uspešno realizovao nastavu u novim didaktičko metodičkim okolnostima struktura profesionalne kompetentnosti nastavnika značajno je uvećana i može se postizati jedino konceptom celoživotnog učenja i usavršavanja. Nastavnicima je sticanje neophodnih kompetencija neophodno kako bi na savremen način adaptirali nastavne sadržaje učenicima i time obrazovali i vaspitavali učenike. UNESCO je u programu „ICT in Education“ definisao kompetencije koje nastavnik mora imati da bi se smatrao informatički osposobljenim. Kao okvir kompetentnosti navodi razumevanje IKT u nastavi, poznavanje kurikuluma, pedagošku kompetentnost, poznavanje IKT, sposobnost za organizaciju i administraciju. Pri tom, definiše i konkretne kompetencije nastavnika za vođenje e-nastave

Elektronsko učenje je pojam vrlo neujednačeno prikazivan i primenjivan u čitavoj svetskoj pedagoškoj stvarnosti. U suštini je to širok spektar modela realizacije obrazovnog procesa uz primenu informaciono komunikacionih tehnologija koji u se osnovi zasniva na bihaviorizmu i konstruktivizmu. Elektronsko učenje je inovativan pristup u distribuciji otvorenog, fleksibilnog, dobro dizajniranog, multimedijalnog, prema učeniku orijentisanog, neograničnog vremenskim ili geografskim rastojanjima, interaktivnog i za učenje olakšanog obrazovnog okruženja, uz resurse informaciono komunikacionih tehnologija.

Elektronsko učenje ne negira postojeće načine učenja, već ih dopunjuje i obogaćuje. Ne potire značajnost uloge nastavnika, već ga, naprotiv, unapređuje.

Osnovni smisao je postizanje obrazovnih ciljeva zadovoljavanjem individualnih potreba. E-učenje predstavlja novinu u nastavi ne samo za učenike, već u mnogo većoj mjeri za nastavnike, direktore škola, za instruktore, trenere, administratore, tehničko i drugo pomoćno osoblje, dakle za čitave nastavne institucije. Deca, sadašnji učenici osnovnih i srednjih škola, pa čak i fakulteta često nazivamo „digitalna generacija“. Rođeni su nakon informacione revolucije, i odrastali su, sticali navike, znanja, umjenja, izgrađivali stavove u eri brzih, multimedijalnih i nelinearnih informacija, 3D interfejsa, tač displeja, u okruženjima virtualne realnosti, paralelnih svetova. Možemo reći da su nastavnici „gosti“ u njihovom dobu kojima je teže da se prilagode, i kojima je celoživotno učenje neminovnost. E-učenje ima svoje utemeljenje u psihologiji i pedagogiji, i moguće je utvrditi didaktičku, logičku i metodičku bazu svrhe, ishoda i ciljeva učenja.

Iako se u poslednjih godina u obrazovnom sistemu Srbije čine ozbiljni pomaci u utvrđivanju strategija koje su bliže evropskim standardima, u oblasti elektronskog učenja nisu utvrđeni precizniji kriterijumi, kako za kreiranje, tako i za primenu ovih savremenih nastavnih sredstava. Informatizacija obrazovanja je termin koji često susrećemo u zvaničnim diskusijama u pedagoškoj javnosti a koji zahteva sinhronizovano institucionalno delovanje svih nivoa upravljanja u obrazovnom sistemu. Projektovanje otvorenog, fleksibilnog, distribuiranog sistema e-učenja za različite učenike predstavlja nove izazove sa novim barijerama i nepoznancima za nastavnike i dodatno nameće neprekidan proces celoživotnog učenja. Nastavnici su po istraživanjima autora pre uslova pandemije, uglavnom zahvaljujući sopstvenom entuzijazmu sami i ad-hok primenjivali tehnologiju na način kako su im to ostala ograničenja dozvoljavala, smatrajući sami da nemaju dovoljno kompetencija za integraciju IT u nastavu i realizaciju e-nastave. Uticaj COVID-19 međutim naprasno je doneo izazove i novitete po pitanju obrazovne tehnologije i tako reći iznudio potrebu za veštinama instrukcionog dizajna na svim nivoima obrazovanja. On-line nastava, iako „najprimitivniji“ oblik e-učenja postala je sveprisutna u obrazovnoj stvarnosti. Kompleksnija rešenja koji su rezultat istraživanja ili kritičke rasprave još nisu izvedeni, jer svet još uvek prolazi kroz pandemijsku krizu.

Zakon o osnovama sistema vaspitanja i obrazovanja navodi da se ostvarivanje opštih ishoda obrazovanja i vaspitanja obezbeđuje se ukupnim obrazovno-vaspitnim procesom na svim nivoima obrazovanja, kroz sve oblike, načine i sadržaje rada. Standardi obrazovanja i vaspitanja obuhvataju kompetencije standarde znanja, veština i vrednosnih stavova za profesiju nastavnika i vaspitača i njihovog profesionalnog razvoja. Uspešna realizacija nastave sa novim ICT didaktičko metodičkim pristupom strukturu profesionalne kompetentnosti nastavnika čini vrlo kompleksnom. E-učenje zahteva ovladavanje širokim spektrom znanja i veština, uklopljenih u ciljeve i zadatke nastave. Nastavnik mora znati koje metode, postupci i oblici rada u svakom konkretnom slučaju daju najbolje rezultate. Predlog koji je nekoliko godina unazad publikovan u studijama autora je da se na nastavničkim fakultetima na višim godinama uvede obavezno obrazovanje iz oblasti elektronskog učenja kroz koji bi se nastavnici

pripremali da nastavu realizuju primenom ICT u nastavi. Nastavnicima je sticanje neophodnih kompetencija neophodno kako bi na savremen način adaptirali nastavne sadržaje učenicima i time obrazovali i vaspitavali učenike, koji formiraju svoje neformalne navike korišćenja računara nezavisno od škole. Nastavnik mora steći kompetencije u domenu elektronskog učenja kroz koji će se osposobiti da prilagođava nastavni proces i oblikuje nastavni sadržaj prema kretanjima u ICT. Nastavnici imaju odgovornost da oblikuju strukturu predmeta i onlajn zajednicu koja koristi kapacitete ovog medija da podrži kolaborativno učenje. Upravo u tome leži snažan, možda naj snažniji argument za neophodnost jakog uticaja nastavnika u usmeravanju učenika na nastavne sadržaje ali i uticaj na formiranja vaspitne vrednosti, menjanjem sopstvenih metoda rada, prihvatanjem i integrisanjem metoda elektronskog učenja u svakodnevni nastavni proces.

Vizija savremenih nastavnika koji shvataju dimenziju i značaj elektronskog učenja je društvo sa bogatom ponudom umreženih, fleksibilnih, otvorenih nastavnih sistema, koji su u stanju da podmiru potrebe za učenjem svih članova društva u skladu sa savremenim okolnostima digitalnog doba. E-učenje će ukloniti geografske, vremenske, socijalne, političke i mnoge druge barijere i dovešće do povećanja obrazovanosti ljudskog društva i njegovoj jačoj integrisanosti. Jedino je pomoću e-učenja ostvariv koncept celoživotnog učenja u savremenim tržišnim okolnostima. E-učenje će omogućiti podizanje kvaliteta nastave i poboljšane ishode učenja.

Neophodno je strateški i koordinisano nastupiti po vertikali i horizontali obrazovnog sistema - na svim nivoima u formalnom obrazovanju, ali i koristiti resurse neformalnog i informalnog obrazovanja. Koordiniran pristup e-učenja racionalizovaće troškove i prazan hod u sprovođenju neefikasnih zastarelih obrazovnih paradigmi. Jedinostveni standardi omogućiće kvalitet, efikasnost, svrsishodnost, kontinuitet i mogućnost upravljanja ogromnim organizmom koje nazivamo obrazovni sistem. Ovakvu viziju je jedino moguće sprovesti jedinstvenim konceptom na nivou sistema visokog obrazovanja nastavnika ali i permanentnim obukama svih učesnika u obrazovanju, a posebno nastavnika.

Ključne reči: celoživotno obrazovanje, elektronsko učenje, kompetencije nastavnika, visoko obrazovanje

Nina Brkić-Jovanović

Doktor psiholoških nauka

Docent

Univerzitet u Novom Sadu, Medicinski fakultet

IZVESNA JE NEIZVESNOST – PRONAĆI RAVNOTEŽU STAROG I NOVOG

Sažetak

U doba pandemije neizvesnost je izvesna. Prilikom polaska u školu ili na fakultet, ranije, ohrabрили bismo osobu da se pripremi, raspita, upozna unapred sa organizacijom i pravilima, što danas nije moguće jer se situacija iz dana u dan menja a sa njom i mogućnosti, prilike i zahtevi kako u oblasti obrazovanja tako i u okviru drugih sistema.

Iako često izgleda kao da moć upravljanja životom nije u rukama pojedinca, istraživanja pokazuju da određena ponašanja olakšavaju proces prilagođavanja na uslove koje diktira pandemija, čine ga lakšim i povećavaju verovatnoću pozitivnih ishoda. Jedan od najčešćih podataka na koje nailazimo je da je osećaj neizvesnosti, njegovo prihvatanje, procesuiranje i prilagođavanje na život sa ovim izazovom povezan sa uspehom na porodičnom, poslovnom planu ali i sa mentalnim zdravljem pojedinca. Pored bavljenja neizvesnošću na nivou pojedinca i društvo je to koje ovom fenomenu mora posvetiti pažnju. Osnovni zadatak u ovom procesu jeste izboriti se sa iščekivanjem da će neizvesnost proći ili da osoba može nešto uraditi da je iskoreni. Možda se to nikada neće desiti ili možda ne dovoljno brzo.

U ovakvim okolnostima neosporne činjenice - stvari koje su utvrdive, ponovljive, prenosive i predvidljive - obično su nedokučive. Umesto traženja izvesnosti, trebali bismo biti otvoreni prema neizvesnosti i otvoreni prema nesavršenosti pripreme, predviđanja i svojih ponašanja koje nemamo drugog izbora nego da koristimo.

Drugi zadatak je ne tražiti tačan odgovor i apsolutne istine i biti otvoren prema tome da će na bazi istih znanja različiti ljudi doneti različite odluke. Važno je negovati uzajamno poštovanje i prostor za pregovaranje i usmeriti se na više različitih potencijalnih rešenja posmatranih iz različitih uglova. Težnja za jednodimenzionalnom perspektivom osuđena je na neuspeh. Umesto toga važno je pronaći pozitivne strane alternativnih razmišljanja drugih, negovati saradnju da bi postigli nesavršena ali održiva rešenja, koja bi mogla poslužiti kao primeri dobre prakse u toku Covid 19 pandemije i u neizvesnom sledećem danu.

Ključne reči: Neizvesnost, Covid 19, traženje rešenja, fleksibilnost

ČLANSTVO

Pedagoško društvo Vojvodine je dobrovoljno udruženje radno aktivnih i penzionisanih, zaposlenih i nezaposlenih diplomiranih pedagoga, odnosno profesora pedagogije i studenata i ostalih koji stručno i naučno proučavaju obrazovanje i vaspitanje koji doprinose ostvarivanju ciljeva i zadataka Pedagoškog društva.

Članovi Pedagoškog društva mogu biti REDOVNI, PRIDRUŽENI i POČASNI. Redovni članovi su radno aktivni, zaposleni i nezaposleni diplomirani pedagozi, odnosno profesori pedagogije i studenti.

Pridruženi članovi su stručnjaci iz oblasti obrazovanja i vaspitanja koji su zainteresovani da učestvuju u aktivnostima Pedagoškog društva. Izuzetno, pridružen član može postati redovan ukoliko svojim radom i ugledom doprinosi razvoju Pedagoškog društva.

Zvanje počasnog člana se utvrđuje na osnovu izuzetnih zasluga i doprinosa pojedinca za unapređivanja rada Pedagoškog društva.

Članstvo u Pedagoškom društvu Vojvodine vam omogućava:

- da se pridružite mreži članova Društva i povežete se sa kolegama;
- da imate redovan pristup informacijama o aktuelnim dešavanjima;
- da koristite pogodnosti / kao student ili fizičko lice možete da pohađate seminare, stručne skupove, konferencije, tribine i sve druge aktivnosti u organizaciji Pedagoškog društva Vojvodine po umanjenim cenama od 50%; kao zaposleno lice u ustanovi, koja je član Pedagoškog društva Vojvodine, možete profesionalno da se usavršavate po umanjenim cenama od 20%, po osobi;
- da dobijate potvrde i uverenja kao dokaz o aktivnostima u okviru rada Društva;
- da uspostavite saradnju sa Društvom - da svojom aktivnom podrškom doprinosite vidljivosti rada vaše ustanove u razvoju organizacije, na teritoriji Autonomne pokrajine Vojvodine (kroz status edukatora, partnera, domaćina, organizatora, sponzora, saradnika u realizaciji aktivnosti uživo i onlajn itd.);
- da učestvujete u radu Pedagoškog društva, u svim oblicima njegovog organizovanja i delovanja;
- da se pridržavate statuta i odluka Skupštine;
- da promovišete, afirmišete, unapređujete autonomiju i integritet profesije pedagoga;

**Uplatom članarine i popunjavanjem elektronske pristupnice, svaki član Pedagoškog društva Vojvodine dobija članski broj na osnovu koje koristi predviđena prava.*

Cenovnik za Srbiju

Iznos godišnje članarine za Srbiju prema kategorijama je sledeći:

- a.) Studenti 1500 RSD
- b.) Fizička lica 2000 RSD
- c.) Ustanove 5000RSD

Pristupnica sa instrukcijama za uplatu nalazi se ovde: <https://forms.gle/Dg8T9dK6xwSegRnw9>

Cenovnik za inostranstvo:

Prema Odluci o cenovniku za godišnju članarinu (broj 5-1/2021), iznos godišnje članarine za inostranstvo prema kategorijama je sledeći:

- a.) Studenti 20 EUR/USD
- b.) Fizička lica 30 EUR/USD
- c.) Ustanove 60 EUR/USD

Pristupnica za članove iz inostranstva je ovde: <https://forms.gle/XWXBuPdoRaS2W6wk9>

NAPOMENA: Članarina važi godinu dana od datuma uplate i nakon isteka se obnavlja.

PRETPLATA NA ČASOPIS "PEDAGOŠKA STVARNOST"

Na osnovu mišljenja Ministarstva za nauku, tehnologiju i razvoj Republike Srbije, br. 413-00-413/2002, časopis "Pedagoška stvarnost" ima karakter publikacije od posebnog interesa za nauku. Izdavanje publikacije realizuje se u suizdavaštvu sa Katedrom za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, uz podršku Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine - nacionalne zajednice. Časopis se izdaje godišnje u najmanje dva, a najviše četiri broja.

Godišnjom pretplatom na časopis "Pedagoška stvarnost":

- Bogatite stručnu literaturu i biblioteku ustanove;
- Stičete redovan, kontinuiran uvid u stručne tekstove i rezultate aktuelnih pedagoških istraživanja;
- Kao ustanova obezbeđujete dostupnost stručne literature zaposlenima, čime unapređujete kvalitet vaspitno obrazovnog rada u ustanovi;
- Dobijate mogućnost konkurisanja za objavljivanje stručnog rada u časopisu;
- Pomažete razvoj naučno istraživačke delatnosti u oblasti pedagogije;
- Štitite, unapređujete autonomiju i integritet profesije pedagoga;
- Postajete član Društva u promotivnom periodu od 1.11.2020. -1.11.2021.

Pretplata za Srbiju:

Prema Odluci o cenovniku za godišnju pretplatu na časopis "Pedagoška stvarnost" broj 1/2020 cena pretplate prema kategorijama je sledeća:

- a.) Studenti – 1300 RSD
- b.) Fizička lica – 1700 RSD
- c.) Pravna lica (ustanove, organizacije, udruženja) – 3800 RSD

Prijava za pretplatu Srbija: <https://forms.gle/ztFGjt6xA6PCo8G59>

Pretplata za inostranstvo:

Prema Odluci o cenovniku za godišnju pretplatu na časopis "Pedagoška stvarnost" (broj 5-1/2021) cena pretplate za inostranstvo, u promotivnom periodu do 1.11.2021. prema kategorijama je sledeća:

- a.) Studenti - 15 EUR/USD
- b.) Fizička lica - 25 EUR/USD
- c.) Pravna lica (ustanove, organizacije, udruženja) - 50 EUR/USD

Prijava za pretplatu inostranstvo: <https://forms.gle/eWMxohpvdj6sSdMz8>

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

37"20"(048.3)

SVESKA sažetaka [Elektronski izvor] / Stručna konferencija "Budi deo rešenja" [sa temom] 21
veština 21. godine 21. veka, Novi Sad, oktobar 2021 ; [urednice Mila Beljanski, Borka Malčić,
Bojana Perić Prkosovački]. - Novi Sad: Pedagoško društvo Vojvodine, 2021

Način pristupa (URL): <https://www.pedagoskodrustvovojvodine.edu.rs/wp-content/uploads/2021/10/SVESKA-SAZETAKA-21-21-21.pdf> - Opis zasnovan na stanju na dan:
4.10.2021.

ISBN 978-86-84367-74-9

а) Образовање -- 21. в. -- Апстракти

COBISS.SR-ID 47436297